

Ir. L.J.A. van Perlo

3 september 2021

Ik heb kennis genomen van het voornemen van de minister van I&W om een wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) in te voeren die inhoudt dat buitenboordafsluiters van toiletinstallaties aan boord van recreatievaartuigen verzegeld gaan worden.

Ik acht dit een juridisch onmogelijk, onwenselijk en onwerkbaar voornemen. In onderstaande wordt uitgewerkt welke bezwaren bestaan tegen het concept Besluit tot wijziging van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) in verband met de verzegeling van de afvoerleiding van een toilet op een pleziervaartuig.

Welk probleem moet worden opgelost?

De Nota van Toelichtingen (NvT) stelt dat lozing van ongezuiverd toiletwater door pleziervaart een aantasting van de waterkwaliteit en een gezondheidsrisico voor zwemmers oplevert. Is daadwerkelijk onderzocht in welke mate deze aantasting wordt veroorzaakt door lozing door de pleziervaart en in hoeverre lozing door pleziervaart een meetbare bijdrage aan de aantasting van de waterkwaliteit levert? Wat is de te verwachten verbetering van de waterkwaliteit na invoeren van de maatregel?

Gelijkheidsbeginsel

Ik lees dat deze maatregel bedoeld is voor de pleziervaart, maar niet dat deze ook zal gelden voor de chartervaart, "bruine vloot", vissers, overheidsvaartuigen en (overige) beroepsvaart. Als deze maatregel al zou gaan gelden voor de pleziervaart, dan is er geen enkele reden andere vaartuigen hiervan te ontheffen. N.b. op deze andere vaartuigen zijn de mogelijkheden voor opvang en zuivering waarschijnlijk veel eenvoudiger te realiseren. Het (mogelijke) argument dat de pleziervaart "geen economische bijdrage levert" is niet alleen volslagen onjuist, maar kan ook geen argument zijn om andere vaartuigen dan maar het milieu te laten belasten.

Proportionaliteit

De kosten voor het invoeren van de verzegelingsregeling zullen aanzienlijk zijn. Particuliere eigenaren worden gedwongen om kosten te maken voor verzegeling, of zeer hoge kosten voor zuiveringsinstallaties aan boord, indien dit al uitvoerbaar is. Publieke kosten voor handhaving en administratie van het verzegelingsstelsel komen daar nog boven op.

De bedoelde zuiveringsinstallaties, geschikt voor inbouw in pleziervaartuigen, zijn nog (lang) niet verkrijgbaar op de markt. De verzegelingsregeling moet volgens de NvT als vervolgstap volgen op de beschikbaarheid van zuiveringsinstallaties. Dus de regeling zou niet moeten worden doorgevoerd voordat betaalbare oplossingen beschikbaar zijn.

Meer proportionaliteit met oplossingen op maat

Voor zover lozing door pleziervaart al een significante rol speelt in de vervuiling, zal vervuiling door lozing op klein binnenwater een grotere rol spelen dan lozing op groot binnenwater, zoals het IJsselmeer, Wadden en in Zeeland. Er zou dus onderscheid gemaakt kunnen worden naar soort water.

Schepen op afgesloten binnenwateren zouden beter helemaal geen buitenafvoer kunnen hebben. Deze mag daar immers toch niet gebruikt worden en wat er niet is kan ook niet stuk gaan of verstopt raken. Op groot water is de regel volledig disproportioneel. De meeste boten die op groot water varen komen niet op klein water en omgekeerd.

Als boten die op groot vaarwater varen uitgezonderd zijn van de verzegelplicht, dan voorkomt dit

ook de problematiek rondom boten die veel op zee varen. Voor hen is de regeling niet werkbaar. Immers, als je langere tijd op zee vaart, kun je niet naar een uitpompinstallatie en moet je lozen op open zee. Buitenlandse zeehavens (Frankrijk, VK, Spanje) hebben in het algemeen al helemaal geen uitpompinstallatie. Bij (verantwoorde) lozing op open zee moet de verzegeling verbroken worden. Bij aankomst op binnenwater zou (ergens) de verzegeling hersteld moeten worden. De NvT heeft het over het installeren 'gelijkwaardige oplossingen' die moeten voorkomen dat verzegeling steeds weer moet worden aangebracht. Van oplossingen die lozingen via GPS bijhoudt is het maar de vraag in hoeverre deze, onder andere ihkv de AVG, juridisch houdbaar zijn, nog los van het feit dat deze oplossingen niet, of alleen tegen zeer aanzienlijke kosten beschikbaar (zullen) zijn.

Subsidiariteit

Het lijkt erop alsof de wetgever ook niet heeft stilgestaan bij de vraag of er andere oplossingen zijn, die het probleem, als dat er al is, effectiever zouden aanpakken. Een onderdeel daarvan is het verbeteren van de infrastructuur van de afpompinstallaties. De ervaring leert dat er vaak geen afpompinstallatie beschikbaar is, de afpompinstallatie slecht/niet bereikbaar is, of deze niet functioneert. Het vinden van de juiste faciliteiten is daardoor een zoektocht. Een booteigenaar kan er niet op vertrouwen dat hij daadwerkelijk zijn tank kan legen als dat nodig/gewenst is. Hier vanuit de overheid echt aandacht aan besteden lijkt veel doeltreffender. Goed gedrag bevorderen door het makkelijk of vanzelfsprekend te maken werkt bewezen beter dan handhaven en straffen. Daarnaast moet bekeken worden of de aanzienlijke investering die deze wetgeving tot gevolg heeft bij zowel particulieren als bij de overheid (besteding van belastinggeld aan verzegelinginfrastructuur en handhaving) niet effectiever besteed kan worden aan vermindering van vervuiling op die sectoren waar de vervuiling ook daadwerkelijk plaatsvindt: landbouw, chartervaart en binnenvaart.

Uitvoerbaarheid:

Technisch zijn er vele haken en ogen

1. Zuiveringsinstallaties voor boten zijn niet verkrijgbaar in Nederland, het zal vele jaren duren voordat dergelijke apparatuur op de Nederlandse markt komt.
2. Toiletten voor het alleen lozen van urine bestaan niet op de Nederlandse markt
3. Op dit moment zijn er onvoldoende afzuigvoorzieningen in Nederland. Het zal vele jaren duren voordat er voldoende capaciteit is.
4. Het voorgenomen verzegelen zal veel problemen opleveren. Zeegaande jachten zullen op open zee lozen en moeten daarvoor dan de verzegeling verbreken en weer (laten) aanbrengen bij terugkeer in een Nederlandse haven. Deze schepen varen in een seizoen vaak afwisselend op zee en op ruim binnenwater. Hoe en wie gaat dat doen? En hoe worden de vele (duizenden) buitenlandse jachten die van zee afkomen en ons land aandoen in vooral het hoogseizoen hierbij betrokken?
5. De afsluiter van de huiddoorvoer van de vuilwatertank zal regelmatig open en dicht gedaan moeten worden zodat deze niet vast komt te zitten. De leidingen naar een afsluiter die altijd gesloten is zullen verstopt gaan zitten. Leidingen zullen met enige regelmaat moeten worden "gespoeld", danwel "op natuurlijke wijze" door middel van lozing op open zee, danwel met schoon water.
6. Tenslotte zal de verzegeling aan het einde van ieder seizoen verbroken moeten worden in verband met het winterklaar maken (voorkomen van bevrozing en vervuiling van de buitenboordafsluiter. Voor boten die in het water overwinteren is dit nog belangrijker dan voor boten die de kant op gaan. Een afsluiter die befrist en scheurt bij een boot die in het water ligt kan leiden tot zinken en, nog los van ernstige schade aan het schip, tot substantiële milieuschade.

Handhaafbaarheid

Een belangrijke vraag is hoe de handhaving zal verlopen. Ik ervaar dat de huidige handhaving van de overheid op (andere) belangrijke zaken al ernstig tekort schiet, ook op het water. Zal er straks genoeg capaciteit bij de waterpolitie gerealiseerd worden om de verzegeling adequaat te controleren?

Schending van grondrecht

Tot slot een opmerking over schending van het grondrecht dat de overheid verbiedt om een woning binnen te treden zonder zeer dringende redenen. Bij deze wetswijziging wordt daar erg licht overheen gestapt. Een ambtenaar het recht geven binnen te treden, uitsluitend om te kunnen constateren of er een mogelijkheid kan bestaan dat een regel overtreden zou kunnen gaan worden is zeker disproportioneel.

Conclusies

Ik bepleit op grond van bovenstaande het volgende:

1. Geen invoering van verzegeling van de buitenboordafsluiter. Zeker voor zeevarende jachten is dat geen realistische oplossing.
2. Breng de infrastructuur van afzuiginstallaties op peil, en verplicht met name lokale en regionale overheden bij door hen beschikbaar gestelde openbare aanlegplaatsen waar tijdelijk ligplaats mag worden gekozen, toiletvoorzieningen en afzuiginstallaties aan te brengen.
3. In principe sta ik achter het streven om kleine zuiveringsinstallaties aan boord te plaatsen. Om dat succesvol te laten zijn moet dat echter betaalbaar zijn en technisch haalbaar. Op afzienbare termijn is geschikte apparatuur niet verkrijgbaar in Nederland. Ook ombouw van een vuilwatertank naar een zuiveringsinstallatie is technisch/constructief niet makkelijk en dus duur. Dus als de overheid dit wil, stimuleer dan onderzoek en ontwikkeling naar dergelijke compacte en betaalbare zuiveringsinstallaties.
4. Geef goede voorlichting ten behoeve van de maatschappelijke acceptatie van de lozingsregels.
5. Maak de aanleg van installaties zowel in havens, op publiek terrein en aan boord financieel aantrekkelijk door subsidiering van overheidswege.
6. Er dient afstemming te komen met andere omringende EU landen over de invoering van maatregelen ter voorkoming van conflicten en verwarring.